

**ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА
НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА
ОБЩИНА БЯЛА, ОБЛАСТ РУСЕ
2014-2020 Г.**

СЕПТЕМВРИ 2013 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
I. ОБЩ ПРЕГЛЕД НА СТРУКТУРАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ПЛАНОВИЯ ДОКУМЕНТ	4
II. ВЪТРЕШНА И ВЪНШНА СЪГЛАСУВАНОСТ	5
2.1. Съответствие между анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа	5
2.2. Съответствие между идентифицираните проблеми в ситуационния анализ и предвидените цели и мерки в стратегическата част на плановия документ.....	6
2.3. Външна съгласуваност с принципите и целите на европейската и националната регионални политики и с документите от по-високо ниво.....	7
III. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА	8
3.1. Оценка на социално-икономическите въздействия на плана	8
3.2. Оценка на финансовите въздействия на плана	10
IV. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПЛАНА	12
4.1. Основни цели на предварителната екологична оценка.....	12
4.2. Състояние на компонентите и факторите на околната среда и предложения за развитие и актуализация на дейностите свързани с опазване на околната среда.....	13
V. ОЦЕНКА ЗА РЕАЛИСТИЧНОСТ И ПРИЛОЖИМОСТ.....	22
5.1. Оценка на реалистичността на целите и индикаторите за измерване на резултатите.....	22
5.2. Оценка на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност.....	24
ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ.....	27

ВЪВЕДЕНИЕ

Предварителната оценка е изготвена успоредно с подготовката на проекта на Общинския план за развитие (ОПР). Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите на социално-икономическо развитие на община Бяла, екологична оценка и оценки за вътрешна и външна съгласуваност, реалистичност, приложимост и изпълнимост на документа.

Оценката на въздействието е инструмент за по-добро вземане на решения и за гарантиране качеството и устойчивостта на публичните политики. Тя е свързана с идентифицирането, предвиждането и оценката на възможните резултати, както положителни, така и отрицателни, от прилагането на политиките, нормативните актове и въобще една или друга инициатива на изпълнителната и местната власт. Насочена е към елиминиране или свеждане до минимум на негативните и оптимизиране на позитивните последици от тях.

Оценката на въздействието представлява неразделна част от цикъла на секторните политики, в частност от фазата на разработването на политики и стратегическо планиране. Една качествена оценка на въздействието е много важна за постигане на по-пълна осведоменост на лицата, вземащи решения, а и на широката общественост относно резултатите от прилагането на политики, нормативни, планови и стратегически документи.

Предварителната оценка на въздействието не трябва да се разбира като прекалено сложно начинание. Тя по-скоро представлява логическо обяснение на процесите. Целта ѝ е да бъдат разгледани всички евентуални последици, произтичащи от прилагането на Общинския план за развитие като стратегически документ, включително и възможността да се запази статуквото, като по този начин се направят изводи относно ефективността на предлаганата намеса, мерки и дейности от гледна точка на постигането на поставените цели.

Въздействията, обект на оценка обикновено се разделят на четири главни категории: икономически, финансови, социални и екологични.

Предмет на настоящата предварителна оценка на Общинския план за развитие на община Бяла за периода 2014-2020 г. ще бъдат и четирите вида въздействия.

Икономическите въздействия могат да бъдат върху макро или микроикономическата среда, особено по отношение на икономическия растеж и на конкурентноспособността, т.е. какви ще бъдат промените, свързани с прилагането на предвидените в ОПР икономически мерки и дейности, въздействието им върху потенциала за прилагане на нововъведения и технологично развитие, възможните промени в инвестиционния климат, в пазарните дялове и моделите за търговски обмен, както и въздействието им върху стандарта на живот.

Финансовото въздействие е насочено към определяне на разходите и приходите, свързани с настъпването на промяна в количеството и качеството на обществените услуги, предлагани на местно ниво. При оценката може да се направи сравнение на разходите и приходите, за да се установи например дали строежът на нова инфраструктура ще има позитивен или негативен финансов резултат. Финансовият анализ се занимава с приходи, разходи, промени в нивото на обслужване и допълнителни капиталови разходи. В случая се оценява и финансовия капацитет и възможност на Община Бяла за изпълнение на ОПР.

Социалните въздействия могат да бъдат върху човешкия капитал, промени в равнището на заетостта и качеството на работните места, социалната изключеност и бедността, въздействие върху здравето, безопасността, правата на потребителите, сигурността, образованието, професионалното обучение, културата, спорта и т.н.

Екологичните въздействия са позитивни или негативни, свързани с настъпилите промени в околната среда, като например промяната в климата, въздуха, водите, замърсяване на почвата, промени в общественото здраве и т.н. Екологичният компонент в оценката оценява доколко стратегията за развитие на общината, определена с ОПР, съответства на стратегията за опазване на околната среда и на критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.

I. ОБЩ ПРЕГЛЕД НА СТРУКТУРАТА И СЪДЪРЖАНИЕТО НА ПЛАНОВИЯ ДОКУМЕНТ

Планът за развитие на община Бяла е разработен като средносрочен документ за периода 2014-2020 г., с помощта на който се определят целите и приоритетите за развитието на общината, както и ресурсите за неговата реализация. Основната цел е ОПР да бъде практическо средство и методическо ръководство за управление на общината с участието на всички заинтересовани страни в рамките на местното развитие - общинска администрация, неправителствени организации и частен бизнес.

Планът е разработен съгласно изискванията на Закона за регионално развитие (ЗРР), Правилника за неговото прилагане (ППЗРР) и Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020), Общински планове за развитие (2014-2020) одобрени със Заповед № РД-02-14-2402/22.11.2011 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Водещ принцип при създаване и изпълнение на плана е изискването за приемственост и последователност във водените политики на местно ниво, решаването на главните проблеми и предизвикателства на общината чрез използване на всички възможности и налични ресурси.

В структурно отношение Общинският план за развитие на община Бяла съдържа две основни части: Аналитична и Стратегическа.

Аналитичната обхваща задълбочен анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината, на потенциала за нейното развитие, оценка на административния и финансов капацитет на Община Бяла и анализ на силните, слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT-анализ).

В анализа на социално-икономическото развитие е извършено изследване на природогеографския и ресурсен потенциал, на тенденциите в икономическото развитие, социалния сектор, образованието, иновациите и технологиите, инфраструктурата, околната среда, селищното развитие и урбанистична структура и на културно-историческото наследство.

Стратегическата част включва: визия, стратегически цели, приоритети, специфични цели и мерки за развитие, финансови ресурси, индикатори, система за управление, наблюдение, оценка и контрол на изпълнението и информационно осигуряване.

Между визията, главната, стратегическата цели и приоритетите на плана има добре изразена връзка, така че постигането на целите от по-ниско йерархично ниво естествено ще доведат до реализация на дългосрочната стратегия на документа.

В ОПР са включени 4 основни приоритета (оси на развитие), 13 специфични цели и 40 мерки, както следва:

Приоритет 1: „Икономическо развитие на района, насърчаване на предприемачеството и инвестициите с приоритети промишленост, селско стопанство, логистика и туризъм”, в който са заложили 3 специфични цели и 9 мерки.

В Приоритет 2: „Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство” целите са 2, а мерките 9.

В Приоритет 3: „Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района” общият брой на целите е 3, а на мерките 8.

В Приоритет 4: „Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги” специфичните цели са 5 и реализиращите ги мерки 14.

Заложените мерки и дейности към всички специфични цели по отделните приоритети са логически обвързани с идентифицираните в аналитичната част на плана проблеми и нужди на целевата територия. По този начин с реализацията на ОПР ще се постигне желаното положително въздействие в социално-икономическото развитие на общината и ще се подобри текущото ѝ състояние.

В общото приоритизиране на разработения ОПР на община Бяла 2014-2020 г. не се наблюдават повторения на цели и мерки.

В плановия документ е включена индикативна финансова таблица за осигуряване на средствата за реализация по мерки и източници, както следва: Национално съфинансиране /държавен и общински бюджети/; Средства от Кохезионния фонд, Структурните фондове /ЕФРР, ЕСФ/, Европейския селскостопански фонд за развитие на селските региони и Частни инвестиции.

Предвидената система за наблюдение и оценка, заложените индикатори, както и методите за информационно осигуряване на плана отговарят на изискванията, заложи в Методическите указания на МРРБ за изготвянето на ОПР.

Прилагането на принципа на партньорство между Общинската администрация, бизнеса, неправителствените организации и други заинтересовани лица е реализирано при разработването на програмния документ, чрез проведени анкети и обществени обсъждания.

Изводът, който се налага е, че ОПР на община Бяла за периода 2014-2020 г. е добре структуриран, съдържателен и отговаря на всички нормативни изисквания за разработването на този вид планови и стратегически документи.

II. ВЪТРЕШНА И ВЪНШНА СЪГЛАСУВАНОСТ

2.1. Съответствие между анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа

Анализът на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите направен от екипа е изключително подробен и е представен по конкретни сектори. Анализът е изпълнен в съответствие със стандартната методология, според която силните и слабите страни са резултат от влиянието на вътрешни фактори, а възможностите и заплахите на външни фактори. Екипът е успял успешно да изведе силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда, който е пълен и задълбочен.

От първостепенна важност като силна страна в SWOT анализа е изведена ролята на община Бяла като важен комуникационен и транспортен център на границата на три области – Русе, Търговище и Велико Търново. Този факт се допълва от благоприятния климат, богати водни ресурси – р.Янтра и плодородна земя, създаващи условия за успешно развитие на земеделие и преработвателна промишленост.

Водещите проблеми на общината, посочени на първо място в слабите страни на анализа са демографската криза, намаляване и застаряване на населението, високата безработица, ниски доходи и жизнен стандарт.

Основните възможности за развитие на община Бяла, обобщени в SWOT анализа са: развитие на нови територии за икономическа активност и логистика с оглед близостта на пристанище Русе и наличие на добра транспортна обезпеченост (главни пътища, ЖП гара) и потенциал за развитие на поливно земеделие, зеленчукопроизводство, овощарство и лозарство.

Изведени са и следните потенциални заплахи за бъдещето на общината, както следва:

1. Икономически упадък, увеличаване на безработицата, нисък жизнен стандарт.
2. Задълбочаване на демографските проблеми, миграция и застаряване на населението.
3. Влошаване качеството на техническата инфраструктура и транспортните връзки до степен на невъзможност за изпълнение на функциите им.

4. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи.
5. Опасност от посегателства върху природните и културно-исторически дадености.
6. Риск от замърсяване на речните ресурси от промишлени и други източници.
7. Риск от засушаване и възникване на ерозионни процеси.

Дефинираните цели в стратегическата част на Плана за развитие на община Бяла (2014-2020) са насочени към намаляване на слабите страни и преодоляване на заплахите. Те имат за цел развитие и оползотворяване на наличния потенциал.

Целите са определени в съответствие с “Методически указания за разработване на Общинските планове за развитие”, като е приложена комбинацията от метода на еквивалентността и метода на конверсията.

Целите и приоритетите са съгласувани от гледна точка на спецификата на района. Планирани са действия за развитие на потенциала и уникалните конкурентни предимства на общината за преодоляване на наличните дефицити в съответствие с извършения анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

2.2. Съответствие между идентифицираните проблеми в ситуационния анализ и предвидените цели и мерки в стратегическата част на плановия документ

Ситуационният анализ на общината е структуриран тематично в девет раздела.

От географска гледна точка Бяла заема особено стратегическо място, което благоприятства вътрешните и международни транспортни и комуникационни връзки на общината. Местоположението е анализирано от гледна точка на предимствата и ограниченията за развитие. Посочени са географските и административните граници и факта че община Бяла е разположена в най-южната част на област Русе по долното течение на река Янтра и през територията ѝ преминават ж.п. линията Русе - Горна Оряховица и пътят Русе - Велико Търново – част от трансграничния транспортен коридор № 9.

Добре развитата пътна мрежа е предпоставка за развитие на търговска дейност и логистика. Транспортът има основно значение за развитие на промишлеността и селското стопанство в района на Бяла.

В състава на общината влизат административния център – град Бяла и 10 села: Бистренци, Босилковци, Ботров, Дряновец, Копривец, Лом Черковна, Пейчиново, Полско Косово, Стърмен и Пет Кладенци.

Структурата на природния комплекс е разгледана достатъчно подробно в аналитичната част на ОПР. Описани са релефа, климата, почвите и водните ресурси. Районът е с разнообразен релеф и обхваща част от Източната Дунавска равнина. Характеризира се с широки заоблени и ниски хълмове и платовидни участъци с черноземни и наносни почви.

В анализа е намерила място оценката на компонентите на природната среда, защитените зони, територии и техните най-важни характеристики. Сравнителните природо-географски предимства на общината и тяхното ефективно използване и усвояване са от важно значение за устойчивото и балансирано развитие на територията.

Динамиката и структурата на човешките ресурси са представени чрез анализа на основни демографски фактори като брой население, разредение и гъстота, полововъзрастова структура, образователно равнище, естествен прираст, механичен прираст, безработица и трудова заетост, благосъстояние и жилищна политика. Направените изводи отразяват правилно демографската ситуация в общината и са свързани с продължаващите процеси на депопулация на общинската територия, влошена възрастова, образователна и професионална структура на населението и наличието на все още над средното за страната равнище на безработица. Тези изводи са от особена важност за демографската рамка на реализация на плана.

Отчетени са факторите, повлияващи икономиката, произтичащи от членството на България в ЕС и натиска на Вътрешния европейски пазар върху фирмите като са отчетени

глобалните тенденции и заплахите на глобалния пазар. Икономиката на общината е показана в нейното развитие и структура. Направена е обща характеристика на общинската икономика и са изведени основните тенденции в развитието. Основните икономически сектори за община Бяла са селско стопанство, търговия и преработваща промишленост.

Подробният икономически анализ по отделни сектори описва последователно структурата и тенденциите в развитието на селското и горското стопанство, промишлеността, търговията и услугите, туризма. Анализът на всеки отделен сектор започва с кратко резюме, в което се подчертава мястото на сектора в развитието на общината, посочени са характерните тенденции и проблеми.

Анализиран са също общинския бюджет и общинските активи, като е изведена връзка между бюджета, използването на активите и икономическите реалности в общината.

Извършен е анализ на състоянието на околната среда по компоненти. Приведени са подробни данни, подкрепящи направените изводи. Изводите, изведени на база анализа, подчертават отсъствието на вредни за околната среда процеси, липсата на сериозни промишлени източници на замърсяване на околната среда. Това, заедно с благоприятните климатични условия и водни ресурси, е фактор за развитие на земеделие, растениевъдство и животновъдство, както и на интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, ловен туризъм и др.

В така представения ситуационен анализ са обхванати основните статистически данни, моментното състояние и главните тенденции в развитието на всеки един от анализирания сектори. Направени са важни изводи, които са отправни точки за извършването на SWOT анализа и формулирането на приоритетите за развитие. Планирани са действия за развитие на потенциала и конкурентните предимства на общината за преодоляване на посочените дефекти, въз основа на анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Стратегическата част на ОПР е в съответствие с аналитична и между двете има тясна и ясно изразена връзка и зависимост. Предвидените цели и мерки в стратегическата част на плана са насочени към решаване на проблемите и задоволяване на идентифицираните в анализа нужди на целевата територия и нейното население. В дългосрочен аспект изпълнението на плана трябва да доведе до икономическо съживяване на района, намаляване на безработицата, ръст на доходите и жизнения стандарт, преодоляване на демографската криза, подобряване на инфраструктурите и др. положителни въздействия.

2.3. Външна съгласуваност с принципите и целите на европейската и националната регионални политики и с документите от по-високо ниво

Оценката на съответствието установява наличие на логическа съгласуваност на предложените цели, приоритети и мерки/операции и висока степен на обвързаност с основните цели и приоритети на разработените стратегически документи, попадащи във времевия хоризонт на Плана за развитие като: Националната програма за развитие „България 2020”, Националната програма за реформи 2011-2015 г., Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Националната стратегия за околната среда (2005-2014 г.), Национална стратегия за управление на отпадъците, Регионалният план за развитие на Северен централен район за планиране за периода 2014-2020 г., Областната стратегия за развитие на област Русе (2014-2020 г.) и др.

Изпълнението на заложените в Приоритет 2: „Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство” и Приоритет 3: „Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района” от ОПР мерки ще допринесат за изпълнението на националните цели и приоритети на Националната програма за реформи 2011-2015 г.

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

Общинският план за развитие интерпретира и отразява приоритетите на Националната стратегия за регионално развитие по отношение на ключовите области на регионалното и местното развитие, свързани с икономическо, социално и териториално сближаване и балансирано развитие. Реализацията на формулираните специфични цели и мерки от Плана за развитие ще спомогнат за реализиране на стратегическите цели на Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. (НСРР), които са насочени към: повишаване на конкурентоспособността и заетостта; инфраструктурно развитие и достъпност, устойчивост и социалното включване.

Общинският план за развитие е съгласуван и съобразен с целите и приоритетите на: Националната програма за развитие „България 2020” и Регионалния план за развитие на Северен централен район за планиране за периода 2014-2020 г.

Съответствие е постигнато и с Областната стратегия за развитие на област Русе за периода 2014-2020 г. Реализирането на разработените в плана за развитие на община Бяла главни стратегически ще доведат до:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.
- Съхраняване на демографския потенциал и развитие на човешките ресурси със специална грижа към младите хора – ограничаване дела на ранно напусналите училище, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.
- Подобряване на средата на обитаване – по-добра вътрешна свързаност между населените места в общината, подобрена инфраструктура, достъпни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

В ОПР ясно и конкретно са отразени пространствените перспективи на територията на общината на основата на икономическите и социалните фактори на развитието, като са отчетени възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии и се създадат предпоставки и условия за оптимизиране на функциите на общинския център, който играе все по-важна роля за повишаване на конкурентоспособността на икономиката и устойчивото развитие на общината. Изпълнението на мерките и дейностите предвидени в Приоритет 2 и Приоритет 4 на ОПР ще допринесат за изпълнение на целите на Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.

Екипът изготвил Плана за развитие на община Бяла е постигнал съгласуваност с принципите и целите на европейската регионална политика свързани с конвергенция, регионална конкурентоспособност и заетост и териториално сътрудничество. Целите са отразени в стратегическата част на плана за развитие, като са отчетени особеностите на района за планиране и основните направления на европейската регионална политика.

По този начин реализацията на ОПР на Бяла за 2014-2020 г. и постигането на целите на плана директно ще допринесе за реализацията на областните, регионални, национални и европейски цели, дефинирани в плановите и стратегически документи от по-високо ниво.

III. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

3.1. Оценка на социално-икономическите въздействия на плана

Съгласно действащата методология, Общинският план трябва да индикира до каква степен интервенциите през плановия период ще допринесат за подобряването на следните ключови параметри: произведена продукция; нетни приходи от продажби; заетост и безработица; средна работна заплата, доходи, разходи и потребление на населението; конкурентоспособност (разходи на труд за единица продукция); състояние на инфраструктурите и околната среда; качество и достъпност на публичните услуги и др.

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

Като цяло аналитичната част на плана дава относително пълна картина за текущото състояние на социално-икономическото развитие на общината към 2013 г. Обхватът на документа е балансиран, не са налични обемни анализи на отделни сектори, които да влошават качеството му в значителна степен. Изследването е балансирано и по отношение на обема и представената статистическа информация.

Общата оценка на плана за развитие на община Бяла в частта анализ на социално-икономическото развитие е следната:

- изследвани са главните аспекти на местното развитие;
- открити са основните приоритети и проблеми, което е позволило обвързването и обобщаването им в анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите;
- отразени са специфични области като икономическо развитие, конкурентноспособност, развитие на човешките ресурси, заетост и безработица;
- не са налични противоречия между текстове в отделните раздели, отразени са взаимовръзките между отделните сектори (например туризъм, култура и културно-историческо наследство, далекосъобщения – ИКТ и др.);
- представената статистическа информация е актуална, като са използвани данните на НСИ и ТСБ - Русе.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на целевата територия и предвид заложените в ОПР индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението може да се направят съответните изводи за въздействието на документа. Базовите и прогнозни стойности на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на плана.

Ако Планът бъде изпълнен и заложените в него мерки и конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Бяла до края на плановия период (2020 г.) ще регистрират ръст, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт и доходи, по-добри обществени услуги, по-уютна жизнена и околна среда.

Конкретните очаквани положителни въздействия върху социално-икономическото развитие на общината са следните:

- Преодоляване на демографската криза, увеличаване на раждаемостта и привличане на нови жители на територията, което ще доведе до повишаване на: броя на населението с 1%, броя на учениците в училище с 6% и броя на децата в детските градини с 3% до 2020 г.
- Намаляване на безработицата с около 5%, повишаване коефициента на заетост с около 2% и коефициента на икономическа активност също с 3%.
- Увеличаване на нетните приходи от продажба на предприятията.
- Увеличаване на средната годишна работна заплата.
- Увеличаване на декарите обработваеми земеделски земи с около 6%.

Заложените мерки, дейности и проекти в плана и индикаторите предполагат следните по-обща социално-икономически въздействия:

- Икономическо съживяване и растеж, чрез рационално използване на всички разполагаеми в общината ресурси за селскостопанско производство, лека и хранително-вкусова промишленост, логистика, туризъм и съпътстващи дейности и услуги;
- Балансираност и всеобхватност на функции в общината и в административния ѝ център, които увеличават икономическия, административния и обслужващия им потенциал;

- Увеличаване дела на обработваемата земеделска земя и залесените горски площи;
- Повишаване на енергийната ефективност и увеличаване дела на ВЕИ в крайното потребление;
- Увеличаване дела на населението с подобро водоснабдяване, третиране на отпадъчните води и осигурен ширококолов достъп до интернет;
- Ремонтирани пътища, улици, площи и обновен общински сграден фонд;
- Подобрени административни, образователни, здравни и социални услуги;
- Развитие на културата и спорта и др. положителни въздействия.

При определяне на приоритетите за развитие на община Бяла успешно е постигната връзка с набелязаните стратегически цели, като всеки един от тях допринася за постигането им и ще окаже определено положително социално-икономическо въздействие върху целевата територия и нейното население. Идентифицираните основни проблеми, потенциал и предимства в развитието на община Бяла са позволили да се определят приоритети, които да доведат до едно балансирано и устойчиво развитие с оптимален ефект през следващите седем години.

Като цяло формулираните приоритети, стратегически цели, мерки и заложените интервенции, както и финансовата им обвързаност чрез индикативната финансова таблица позволяват да се направи извода, че успешното изпълнение на плана ще доведе до значителен икономически ръст и съществено подобрене на качеството на живот в община Бяла в края на плановия период. Набелязаните приоритети и мерки, с които трябва да се постигне визията и главната цел в стратегическата част са уместни от гледна точка на стимулирането на икономическия и социален живот в района.

Анализът на социално-икономическото въздействие на Плана, показва, че той може да даде значителен тласък на икономиката на Бяла през периода 2014-2020 г. и да доведе до решаване на демографските и социални проблеми в общината.

Очакванията са, чрез реализацията на заложените мерки и дейности в дългосрочен период да се разшири обхвата на местната икономика и усвои потенциала ѝ за създаване на работни места, генериране на доходи и повишаване на жизнения стандарт, което да доведе до повишаване и развитие на човешките ресурси.

В ОПР на община Бяла за 2014-2020 г. са отразени конкретни количествени очаквания по отношение на индикаторите за мониторинг и това дава възможност да се прецени очакваното социално-икономическо въздействие на Плана и да се установи точно дали то ще оправдае изразходването на планираните финансови ресурси.

3.2. Оценка на финансовите въздействия на плана

Предвидените финансови средства за реализация на ОПР са съобразени със социално-икономическото и инфраструктурно развитие на община, което през новия програмен период ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори - стимулиращи и задържащи развитието ѝ. От друга страна разпределението между необходимите финансови средства по отделните приоритети е премерено чрез значимостта и капиталоемкостта на отделните дейности. Направени са допускания за развитие на местните икономики и процеса на финансова децентрализация, които ще се отразят в нарастване на средствата, осигурявани от Общините за финансиране на регионалното и местно развитие.

Финансовите ресурси за изпълнение на ОПР са обобщени в индикативната финансова таблица и детайлно описани в Програмата за реализация на плана, която е дадена като

отделно приложение. В нея финансовите ресурси са детайлизирани в достатъчна степен по мерки, проекти и дейности, по години и срокове за реализация и прогнозни източници за финансиране.

В стратегическата част на плана са изброени основните източници на финансови средства, които условно могат да се обособят в следните групи – Общинско финансиране, Външно публично финансиране и Частно финансиране.

В Програмата за реализация на ОПР на община Бяла за периода 2014-2020 г. са заложили 101 проекта на обща стойност 189 856 000 лева.

От Индикативната финансова таблица към Плана се вижда, че близо 79% от предвидените средства са с източник – Фондове на ЕС, около 17% са частни инвестиции и 0,5 % са предвидените целеви средства от държавата. Собственото финансово участие на Община Бяла е около 3,15% или 5 978 850 лева.

Планът предвижда най-големи инвестиции за реализиране на Приоритет 2 „Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство”. За осъществяване на дейностите в него са заложили 139 186 000 лева, като основната част от тях ще бъдат с източник фондове на ЕС (88%).

На следващо място по обем на предвидените средства и инвестиции е Приоритет 4 „Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги”, за който са планирани 26 630 000 лева, като 50% от ресурса е за изпълнение на дейностите в Специфична цел 4.5. „Развитие на културата, спорта и младежките дейности” и около 27% за изпълнение на Специфична цел 4.4. „Разширяване обхвата и вида на социалните услуги”.

От представената индикативна финансова таблица е видно, че за реализацията на проектите свързани с изпълнението на Приоритет 3 „Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района а” са заложили 1 640 000 лева. Това е приоритетът с най-малък обем финансови средства.

За изпълнение на дейностите на специфична цел 3.2 „Повишаване качеството на човешките ресурси и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда” е заложило 100% финансиране от централния бюджет, а за специфична цел 3.3 „Насърчаване на трудовата активност и социалното включване на групи в неравностойно положение” в индикативната финансова таблица е предвидено финансирането на мерките да бъде 90% от фондовете на ЕС, 3,70% частни инвестиции и 6,30% от общинския бюджет.

В плана е предвидено, че за реализацията на Приоритет 1 „Икономическо развитие на района, насърчаване на предприемачеството и инвестициите с приоритети промишленост, селско стопанство, логистика и туризъм” са необходими 22 400 000 лева., като 51% от тях се очаква да бъдат от външно публично финансиране (Централен бюджет и фондове на ЕС) и 49% частни инвестиции. За развитие на селското и горското стопанство са предвидени 11 310 000 лева или 50% от средствата в Приоритет 1.

От разпределението на публичните разходи в бюджета на Община Бяла по функции е видно, че тя няма финансов капацитет за самостоятелно финансиране на проектите и дейностите в Общинския план за развитие.

В бюджета няма възможност за заделяне на много средства за разработване, управление, изпълнение и съ-финансиране на проекти и дейности от ОПР. Трудностите пред общината в голяма степен са при осигуряването на собственото финансиране. Един европейски проект изисква доста голям собствен ресурс да бъде реализиран преди средствата по него да бъдат възстановени.

Очакванията за новия програмен период са, че Европейския съюз през следващите 7 години няма да отпуска 100%-тово финансиране на грантови схеми дори за проекти на Общини и НПО. Собственият финансов принос на бенефициентите е задължителен и ще се движи в различни граници, според финансиращата програма. Това налага Общините да осигуряват самостоятелно съответния процент от средствата за съфинансиране от други

източници. В тази връзка община Бяла трябва да има готовност за структуриране на едно сложно финансиране, което да обезпечи реализирането на икономически рентабилни проекти. Важно е, че в плана се акцентира върху реализиране на проекти чрез публично-частни партньорства (ПЧП), което е модерен и алтернативен начин за финансиране. Неговите форми, структуриране и механизми вече са нормативно уредени със Закона за публично-частното партньорство в сила от 01.01.2013 г.

От гледна точка на ресурсите ОПР е много голяма финансова програма, годишните разходи по която в отношение към БВП са доста високи. Планът предвижда големи инвестиции в инфраструктурата и по-малки по размер разходи за развитие на човешките ресурси, увеличаване на заетостта и инвестиции в производствения сектор.

За изпълнението на Общинския план за развитие за 2014-2020 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програма за морско дело и рибарство, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съфинансиране на проекти могат да се ползват кредити от фонд „ФЛАГ”, краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет.

Допълнителен механизъм за финансиране се осигурява чрез предлаганите мерки и средства от централния бюджет за реализация на дейности в „районите за целенасочена подкрепа” (общини с влошено социално-икономическо състояние), съгласно действащото национално законодателство за регионалното развитие (ЗРР).

IV. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПЛАНА

4.1. Основни цели на предварителната екологична оценка.

Настоящата екологична оценка е изготвена на основание на ЗООС, Наредбата за условията, реда и методите за извършване на екологична оценка и Закона за регионалното развитие.

Оценката на въздействието е инструмент за по-добро вземане на решения и за гарантиране качеството и устойчивостта на публичните политики. Тя е свързана с идентифицирането, предвиждането и оценката на възможните резултати, както положителни, така и отрицателни, от прилагането на политиките, нормативните актове и въобще една или друга инициатива на изпълнителната власт. Насочена е към елиминиране или свеждане до минимум на негативните и оптимизиране на позитивните последици от тях.

Предварителна екологична оценка на плана за развитие на община Бяла за 2014-2020 г. цели да отчете екологичните проблеми в района на най-ранния етап от вземане на решения и направи този процес по прозрачен посредством консултации и участие.

Основните екологични цели в оценката се отнасят до:

- Опазване на водите от замърсяване и постигане на добро качество на повърхностните и подземните води.
- Постигане на изискванията за безопасно качество на питейните води, намаляване и свеждане до минимум риска за здравето на населението, чрез гарантирани микробиологични, химически показатели и органолептични качества на питейната вода.
- Да се сведе до минимум замърсяването на почвите и да се реализира процеса на възстановяване на вече увредените почви.
- Да се намали и сведе до минимум здравният риск от почвеното замърсяване.

- Разработване и прилагане на регионални политики за постепенно разширяване обхвата на териториите с добро състояние на околната среда.
- Разработване и приложение на ефективни системи за управление на дейностите по отпадъците с цел намаляване до минимум вредното им въздействие върху здравето и околната среда.
- Усъвършенстване на системата за контрол и санкциониране на физическите и юридическите лица системно замърсяващи околната среда.
- Повишаване екологичната култура на населението с цел осъзнаване на неблагоприятното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда от нерегламентираното изхвърляне и обезвреждане на отпадъците.
- По-тясно интегриране на политиката по околна среда в политиките на развитие на стопанските отрасли.

4.2. Състояние на компонентите и факторите на околната среда и предложения за развитие и актуализация на дейностите свързани с опазване на околната среда

В общинския план за развитие разделът “Околна среда” включва раздели “Състояние на въздух, води, почви и шум” и раздел „Дейности по управление на отпадъците”. Мерките, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятните последици за околната среда са включени в Приоритет 2 от Плана за развитие на община Бяла.

Състоянието на околната среда и устойчивото използване на природните ресурси са в основата на бъдещото развитие на община Бяла. Това предопределя и основните екологични приоритети заложи в ОПП, които се свеждат до решаването на основни цели и задачи за постигане на качество на живот на населението в съответствие с европейските здравни, екологични и технически норми и екологичен комфорт.

Заложените дългосрочни стратегически задачи за период 2014-2020 год. включват подобряване на качеството на здравословната и жизнена среда и съхранение на природното наследство въз основа на принципите за устойчиво развитие; съхраняване и опазване на екологичния баланс; опазване чистотата и качеството на атмосферния въздух, водите, почвите, защитените територии и биоразнообразието; функциониране на надеждна система за мониторинг и управление на ОС и други актуални проблеми. Включват се редица мерки, свързани с подобряване качеството на питейните води; изграждане на инфраструктура за събиране, пречистване и заустване на отпадъчните води; подобряване на системата за управление на отпадъците В SWOT анализа на ситуацията в община Бяла са обобщени силните и слаби страни, в това число и тези, свързани със състоянието на компонентите и факторите на околната среда.

Екологичният *статус на качеството на атмосферния въздух* се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух. Под “Качество на атмосферния въздух” се разбира състоянието на приземния слой на атмосферата, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход. Анализът на състоянието на атмосферния въздух се осъществява с цел определяне на настоящото ниво на замърсяване, идентифициране на причините, предизвикващи това замърсяване.

Въздухът, като компонент на околната среда, влияе върху състоянието на другите фактори на средата. Замърсяването на въздуха се отразява и върху тяхното замърсяване.

Основните източници на замърсяване на атмосферния въздух са автомобилният транспорт, изгарянето на твърди горива (дърва и въглища) в битовия сектор, дейности с неорганизирано изпускане на вредни вещества от кариери за добив на инертни материали,

трошачно–сортировъчни инсталации, строителни и ремонтни площадки, неблагоустроените територии в населените места.

Източникът на емисиите на азотен диоксид в атмосферния въздух са основно транспортът и битовото отопление, в съчетание с формирането на различни метеорологични условия на средата (скорост и посока на вятъра, температура на въздуха и атмосферно налягане, температурна инверсия). Особено силно влияние оказват инверсионните процеси, които определят различно поведение и миграция на замърсителите във въздуха и създават условия за кумулиране на замърсителите в приземния въздушен слой. Автотранспортът представлява непрекъснато действащ източник, основно на ФПЧ. Неговата интензивност е пропорционална на автомобилния трафик и следва неговите изменения – сезонни и денонощни. Влиянието на автотранспорта върху КАВ има първостепенно значение, тъй като той е най – динамично развиващия се източник на емисии в атмосферния въздух.

Община Бяла се определя като устойчива в екологично отношение.

От метеорологичните фактори, влияещи върху нивото на замърсяване на приземния атмосферен слой с вредни вещества, особено голяма роля имат: температура на въздуха, влажността му, скорост и посока на вятъра и др. Обезпечеността с валежи – един от основните климатични фактори, влияещи върху самоочистването на атмосферния въздух. Наличието на средна скорост на вятъра над 1 м/сек и валежните суми осигуряват добро разсейване и самоочистване на атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух в община Бяла не създава риск за здравето на хората от общината, но трябва да се отбележи, че след изпълнение на заложените в плана цели ще се елиминират и съществуващите минимални източници на замърсяване.

Друг основен компонент на околната среда са водите, в това число повърхностните, подземните и отпадъчните (битови, производствени и др.).

Водните ресурси на общината се състоят от повърхностни течащи и подпочвени води. Важно място заемат р. Янтра, Беленска река, р. Шипа, пресичаща с. Дряновец и с. Копривец и деретата, които минават през почти всички населени места на Общината. При валежи същите прочистват своите корита и обогатяват растителността.

В общината няма разкрити източници на дълбоко подпочвени минерални води.

В обсега на района не са наблюдавани опасни физико-геоложки явления и процеси, като: свлачища, срутища, плитки подпочвени води, ерозия и др.

Поречие на река Янтра: Долното течение на р. Янтра, което е на територията на Общината, образува меандри, които са особено живописни при гр. Бяла. От вътрешната страна на завоите се разстилат обширни речни тераси, които при пълноводие се заливат.

На територията на община Бяла има над 10 язовири и микроязовири, които се използват за рибовъдство и все по-малко за напояване.

Всички села на територията на Община Бяла са водоснабдени. Водоснабдяването се осъществява от:

- Водопровод от Батинската водоснабдителна група;
- Водопровод от с. Баниска, община Две могили;
- Собствени водоизточници.

Водоснабдителната мрежа се стопанисва и поддържа от “Водоснабдяване и канализация” - гр. Русе, чрез поделението му в гр. Бяла. Водопроводната мрежа от водоизточниците до облекчителните резервоари е в сравнително добро техническо състояние и е изградена основно през 1982 - 1991 г. По-лошо е състоянието на водоснабдителната мрежа в града – в централната част е амортизирана, което е предпоставка за непрекъснати аварии и загуба на питейна вода. Изпълнена е предимно от етернитови тръби $\varnothing$ 60 и $\varnothing$ 80. От няколко години се изгражда от изолирани стоманени тръби $\varnothing$ 80 и $\varnothing$ 100. Много малка част – само на отделни улици е изпълнена от поцинковани тръби.

Само в Общинския център – гр. Бяла има изградена почти цялостна смесена система за събиране и отвеждане на отпадните води. За естествен водосбор се използва Беленското дере, което се влива в река Янтра. Необходимо е изграждане на канализации в селата.

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

Градът има изградена канализационна мрежа с дължина 15.170 км. Канализационната мрежа се състои от 10 броя главни и 136 броя второстепенни профили. Канализацията е смесена – за дъждовни и битови води. Степен на изграденост – 90% на главните профили и около 70% на второстепенните. Канализацията е изцяло изградена от бетонови тръби – $\varnothing$ 200 до $\varnothing$ 600 и елипсовидни профили 60/90 и 80/120.

В квартал гара Бяла делът на изградените главни профили и довеждащият колектор е 100%. Същите са изградени от елипсовиден профил 200/150 и бетонови тръби $\varnothing$ 300 до $\varnothing$ 500, като последните три години отделни профили са изградени с PVC тръби $\varnothing$ 315. Общата дължина на изградената канализационна мрежа е над 5 000 метра.

През 2009-2011 г. е изготвен технически проект, финансиран по програма за техническа помощ на ОПОС с наименование: "Подготовка на проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в град Бяла, област Русе". През 2013 г. е в ход изпълнението на проект за изграждане на воден цикъл – ПСОВ, подмяна на водопроводи и изграждане на канализация в гр.Бяла и Гара Бяла.

В ОПР 2014-2020 г. са заложени проекти за подмяна на водопроводната мрежа в селата Босилковци, Копривец и Гара Бяла, реконструкция и разширение на съществуваща канализационна мрежа и др.

В общината функционират малко промишлени предприятия и няма такива, изхвърлящи вредни вещества в река Янтра. За решаването на проблема с чистотата на водите на реката е наложително доизграждане на канализационната мрежа, изграждане на основен обединяващ колектор. Предстоящото построяване на ГПСОВ ще гарантира запазването на реката чиста и след преминаването и през територията на община Бяла.

В общината съществува добре организирана система на мониторинг за качеството на водата за питейно-битови нужди. Постоянен мониторинг се извършва от РЗИ – гр. Русе.

Изпълнението на поставените в ОПР цели ще доведат до въздействия върху отделните компоненти на околната среда. Въздействията са положителни и отрицателни, като включват вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни, последици. Отрицателни ще са предимно очакваните въздействия по време на строителния процес, с който е свързано прилагането на част от мерките.

При реализацията на ПСОВ - крайният ефект е положителен, но по време на реализацията са възможни отрицателни въздействия, които са с еднократни и временни (по време на строителството) Тези мерки ще имат кумулативно въздействие - колкото по-дълго се прилагат, толкова екологичното и химическо състояние на водите ще се подобрява във времето. Целите за повърхностните води и целите за подземните води ще имат значително и то предимно положително въздействие върху компонентите на околната среда.

В Таблица 1 са обобщени предложенията за развитие и актуализация на дейностите свързани с количеството и качеството на водите.

Таблица 1: Развитие и актуализация на дейностите свързани с количеството и качеството на водите

Вид дейности	Екологично въздействие	Степен на въздействие
Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна инфраструктура	Пряко	++
Разработка на технологии за икономично водопотребление, обратното им използване, водоспестяващи технологии	Пряко	++
Съгласно Директиви на ЕС за градските ОВ до 2014 г. селища с население над 2000 екв.жители да се изградят канализационни системи	Пряко	+
Внедряване и използване на децентрализирани и нискотехнологични системи за пречистване на отпадъчни води	Пряко	+

В раздела "Почви" са разгледани основните проблеми и източници на замърсяване на почвите:

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

- Образоването на нерегламентирани сметища в община Бяла;
- Недостатъчен контрол на състоянието на почвите, предвид използването от земеделските стопани на торове за подхранване на почвата и препарати за борба с плевелите.

Общото състояние на почвите в общината е добро. Основната задача е да се съхрани почвеното плодородие и да се запазят земите от замърсяване с пестициди, торове и други замърсители.

На територията на община Бяла не съществуват екологични проблеми свързани със замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати и до момента не са констатирани отклонения от нормалните нива на тези показатели.

В община Бяла няма ерозирали, кисели, засолени и физически нарушени почви.

Районът е изграден от следните геоморфоложки формации: преобладават черноземни почви със своите характерни подтипове – карбонатен чернозем, типичен чернозем, слабо излужен, развити върху дебела льосова подложка.

Край река Янтра се срещат алувиални наноси, които са плодородни. Ограничено е разпространението на глинесто-песъчливите почви. Най-широко е застъпен льосът, покриващ всички по-стари формации и алувиалните отложения в речните тераси.

Цялата територия на общината е изградена от два основни типа скали – десетчетвъртична скална подложка и долнокредни скали, представена от варовици, мергелни варовици и мергели.

Почвената покривка е разнообразна. Тя има добър въздушен и топлинен режим и благоприятен състав на почвения разтвор. Най-често срещаните почви са алувиално-ливадни, ливадно-черноземни, карбонатно-черноземни, и типичен чернозем. По-често се срещат тъмно-сиви, горски сиви и ливадни почви.

Почвената покривка дава идеални възможности за отглеждане на земеделски култури, лозя, овощни дървета, зеленчуци и някои фуражни и технически култури.

Запазването на чистотата на почвата има важно значение за развитието на растениевъдството, животновъдството и суровинно свързаната с тях преработваща промишленост. На територията на Общината не работят фирми, които замърсяват почвата с тежки метали и устойчиви органични замърсители, което предопределя производството на екологично чиста продукция.

В Таблица 2 са обобщени предложенията за развитие и актуализация на дейности, свързани с възстановяване и подобряване качеството на земите и почвите.

Таблица 2

Вид дейности	Екологично въздействие	Степен на въздействие
Решаване въпросите свързани със замърсяването на земеделските земи	Пряко	+
Опазване на почвите от негодни средства за растителна защита: пестициди; хербициди; фунгициди и др.	Пряко	+
Възстановяване на нарушените функции на увредените почви	Пряко	+
Трайно решаване на проблемът със залежалите продукти за РЗ	Пряко	++

Във връзка с гореизложеното в ОПР на община Бяла трябва да се предвидят мерки за:

- Въвеждане на дейности, свързани с ограничаване използването на пестициди и торове в земеделието
- Разработване на проекти за събиране, съхранение и обезвреждане на пестициди, хербициди, фунгициди и други препарати от такъв тип;
- Възстановяване функциите на ерозирали почви.

В раздел 1.8.2. “Отпадъци” на ОПР е отразено състоянието и са коментирани дейностите свързани с управление на отпадъците съгласно Закона за управление на отпадъците.

Образуването на отпадъци съпътства всички дейности в бита, промишлеността, търговската дейност, услугите. Задълженията на причинителите на отпадъци са регламентирани със Закона за управление на отпадъците и издадените подзаконови актове. На територията на община Бяла се генерират битови, строителни и селскостопански отпадъци. Основните съставки са: пластмаси, метали, стъкло, животински, растителни и строителни отпадъци, като отпадъците с органичен произход са доминиращи, като резултат на типа община – селска и поминъка на населението – дребно частно животновъдство и растениевъдство.

Националната програма за управление на дейностите по отпадъците (2009-2013 г.) определя регион Бяла, като регион за прилагане на регионална система за управление на отпадъците, която ще обслужва общините Борово, Бяла, Две могили, Ценово, Полски Тръмбеш и Опака.

В процес на изпълнение е проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Борово (Бяла, област Русе)“. Местоположението на обекта е площадка № 5 «Бяла-север I», поземлен имот №000960, местност „Трапито“ по КВС на гр. Бяла, Община Бяла, Област Русе. Проектът се финансира от ОПОС и е на обща стойност 23 223 662 лева.

Целта на проекта е изграждането на необходимата инфраструктура за екологосъобразното обезвреждане на цялото количество битови отпадъци, генерирани на територията на регион Борово (Бяла, област Русе), обхващащ общините Борово, Бяла, Две Могили, Опака, Полски Тръмбеш и Ценово с обща площ на проектния регион е 1 800,7 км² и население 56 048 жители (по данни на НСИ, Преброяване 2011), чрез :

- оптимизиране на системите за събиране и транспортиране на битовите отпадъци и осигуряване на разделно събиране на специфични отпадъчни потоци;
- оптимизиране транспорта на дълги разстояния чрез претоварване в превозно средство за дълги разстояния;
- изграждане на съоръжения за предварително третиране на генерираните количества отпадъци преди депониране;
- компостиране и сепариране на рециклируеми отпадъци ;
- екологосъобразно депониране с възможност за оползотворяване на биогаза;
- преустановяване използването на нерегламентираните сметища.

Предвижда се изграждане на:

- регионално депо – I-ви етап;
- инсталация за сепариране на отпадъците;
- инсталация за компостиране;
- Център за рециклиране.

На територията на община Бяла към момента се експлоатира единствено общинското депо за отпадъци в местността “Трапито”, в землището на гр. Бяла. Съществуващото общинско депо се експлоатира без разрешение за извършване на дейности с отпадъци по чл. 12 ЗУО и не отговаря на изискванията на нормативната база. Крайният срок за преустановяване на експлоатацията на съществуващото депо за неопасни отпадъци Бяла е до въвеждане в експлоатация на съответното за общината регионално депо, предвидено с Националната програма за управление на дейностите по отпадъците (регион Борово/Бяла).

За екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Бяла, общината е предприела действия съвместно с останалите пет общини от региона за осигуряване на необходимите условия за изграждане на системата от регионални съоръжения за третиране на отпадъците, като е регистрирано Сдружение с обществено полезна дейност Регионално сдружение за управление на отпадъци „ЯНТРА – ЛОМ 2008”

със седалище гр. Бяла, област Русе (Решение № 199/ 04.12.2008 г. на Русенски окръжен съд). Бенефициенти на регионалната система за управление на отпадъците са шестте общини в региона. Към настоящия момент община Бяла, в качеството и □ на собственик на терена, е определена за Водеща община при кандидатстването за директно предоставяне на безвъзмездна помощ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013г.” и управлението на проекта. Регионално депо Борово/Бяла е в процес на подготовка на инвестиционните проекти, като инвестиционните разходи за изграждането на I-ва фаза на регионалното депо възлизат на 20 774 452 лева.

От 2008 г. системата на организирано сметосъбиране и сметоизвозване в община Бяла обхваща 100% от населението. Организирано се събират битовите отпадъци от жилищните домове, сградите с обществено предназначение и промишлените предприятия.

През 2007 г. са закупени следните количества съдове за твърди битови отпадъци (ТБО) и техника за събиране и транспортиране ТБО, както следва:

- Кофи пластмасови, на колела, 120 л – 161 бр.;
- Контейнери, метални, поцинковани, 1,100 м³ – 69 бр.;
- Сметосъбирачна машина „ISUZU” NQR” – 1 бр.

Съгласно сключен на 28.06.2007 г. Договор за сътрудничество между организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООп) „Екобулпак”АД и Община Бяла (със срок пет години) стартира организирането на система на разделно събиране, временно съхранение, сортиране, обработка и транспортиране на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на територията на общината. Системата за разделно събиране включва следните елементи: контейнери за разделно събиране на отпадъци по видове материали и площадка за сортиране и балиране на отпадъци, обезпечени със специална техника за отпадъци и транспортно-обслужваща техника.

В началото на м. юни, 2007 год., „Екобулпак”АД предостави безвъзмездно на Община Бяла първите количества съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки:

- Пластмасови контейнери с обем 1, 1 м³ – за хартия, пластмаса, метал – 64 бр.;
- Пластмасови контейнери (тип „Иглу”) с обем 1,180 м³ – за стъкло – 30 бр.;
- Кофи пластмасови с обем 0,360 м³ (за хартия, пластмаса, метал) - 25бр.

За организиране на разделно събиране на отпадъците от опаковки на Община Бяла безвъзмездно са предоставени 45 броя пластмасови кофи с обем 0,240 м³.

По искане на ООп от м. март 2009 г. договърът е прекратен. По данни на „Екобулпак”АД за 2008 г. общото количество разделно събрани отпадъци от опаковки на територията на гр. Бяла е 82,171 тона, от което 41,776 тона са отпадъци от хартия, 20,300 тона – отпадъци от пластмаса и метал, 20,095 тона – отпадъци от стъкло.

Съгласно Договор за сътрудничество Д – 87/31.08.2010 г. между организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООп) „Екоколект”АД и Община Бяла ООп приема да организира за срок от пет години система на разделно събиране, временно съхранение, сортиране, обработка и транспортиране на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на територията на общината. За организиране на разделно събиране на отпадъците (PCO) от опаковки „Екоколект”АД предоставя на Община Бяла контейнери:

- Пластмасови контейнери с обем 1,1 м³ – за хартия, пластмаса, метал – 67 бр.;
- Пластмасови контейнери (тип „Иглу”) с обем 1,180 м³ – за стъкло – 36 бр.

През 2011 г. разделно събраните отпадъци от опаковки се транспортират от фирма „Еко феникс” ЕООД, гр. Свищов (подизпълнител) по график с честота на сметоизвозване – 10 дни.

Община Бяла не е сключвала договори с организации по оползотворяване на масово разпространени отпадъци, с изключение на ООп на отпадъци от опаковки, негодни за

употреба батерии и акумулатори (НУБА), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), отработени моторни масла, излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), както и излезли от употреба автомобилни гуми.

Събирането на негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба моторни превозни средства, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, в т. ч. луминесцентни и други лампи, съдържащи живак на територията на общината, се извършва от фирми, притежаващи съответното разрешение по чл. 37 от ЗУО.

На територията на община Бяла са останали 11 броя нерегламентирани (селски) сметища на територията на общината (с общата площ 54 дка) не са в експлоатация, считано от 16.07.2009 г. и предстои да бъдат закрити. По Инвестиционен проект на Обект „Закриване на съществуващите депа за битови отпадъци” са изпълнени геодезичното заснемане и инженерногеоложките и хидрогеоложките проучвания за закриване на съществуващите 11 депа за битови отпадъци на територията на Община Бяла, както следва: депата в кв. „Гара Бяла”, с. Пейчиново, с. Дряновец, с. Босилковци, с. Копривец, с. Бистренци, с. Лом Черковна, с. Пет Кладенци, с. Полско Косово, с. Стърмен, с. Ботров.

Опазването на околната среда е главна задача на общинското ръководство и местното население за постигане на устойчиво развитие.

Общинският план за развитие на Бяла 2014-2020 г. предвижда изграждането на още два броя площадки за компостиране на биоразградими и зелени отпадъци, освен тази, заложена към Регионалното депо.

Изискванията към пускането на пазара електрическо и електронно оборудване (ЕЕО) и задълженията за събирането, транспортирането, временното съхраняване, предварителното третиране, повторното използване, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) са нормативно регламентирани с Наредбата за изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване и третиране и транспортиране на отпадъци от електрическо и електронно оборудване (Наредбата) (обн. ДВ бр. 36 от 2006 г.; изм. и доп., ДВ бр. 53 от 2008 г.). Кмета на общината следва да има склучен договор с организация и кампанийно да се извършва събиране на този вид оборудване.

Дейностите по депониране на строителни отпадъци са регламентирани със Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Наредба № 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци и Наредба № 8 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (бр. 83 от 24.09.2004 г.). Кметът на общината отговаря за избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на строителни отпадъци, определя маршрута за транспортиране на строителните отпадъци, образувани на територията на общината и инсталацията или съоръжението за третирането им, контролира дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на битови и строителни отпадъци.

Третирането на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради е проблем за който все още в страната няма напълно утвърдена практика за събиране, предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане, както и изградена техническа инфраструктура. Затрудненията идват от, това че в страната има ограничен брой съоръжения за предварително третиране в това число сортиране и раздробяване на отпадъците от строителство и разрушаване, с цел последващо оползотворяване на отделните фракции. Към момента отпадъците от строителство и разрушаване обикновено се използват за запълване на изкопи на различни строителни и други площадки, за възстановяване на релефа, за насипи, при ремонтно-възстановителни работи на пътища и други обекти.

В съответствие с Националния стратегически план, общините следва да предвидят конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци с оглед намаляване

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията към съоръженията и инсталациите за биологично третиране на биоразградимите отпадъци са регламентирани в Глава трета, раздел I от Наредба 8 от 24 август 2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. Изискванията към площадките, на които могат да се разполагат съоръжения за биологично третиране на биоразградими отпадъци са посочени в Наредба 7 от 24 август 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.

В Таблица 3 са посочени предложения за развитие и актуализация на дейността, свързана с управление на отпадъците.

Таблица 3

Вид дейност	Екологично въздействие	Степен на въздействие
Разработване на технологии за минимизиране на отпадъците и ресурсно спестяващи такива	Пряко	++
Технологии за третиране на строителните отпадъци	Пряко	++
Разработка и внедряване на безотпадни и малко отпадъчни технологии и внедряване на ноу-хау в тази област	Пряко	++
Разработка на програми и мерки за насърчаване, развитие и финансово подпомагане на дейности, свързани с управлението на отпадъците в различните по вид бизнес(частен; публично-частен; предприятия с европейско и друго международно участие)	Пряко	++
Привеждане в съответствие на сметосъбиращата и сметоизвозваща техника със средно инженеро - техническо ниво изискуемо в ЕС	Пряко	++
Ангажиране на обществеността с екопроблемите. Информирание и привличане на обществеността, НПО, научни среди и др. за решаване проблемите на ООС	Пряко	++
Организирането на разделно събиране на растителните отпадъци и биологичното им третиране при източника или на площадки за компостиране	Пряко	++

С посочените предложения за развитие на дейностите в областта на управление на отпадъците ще се постигне:

- екологосъобразно събиране, сортиране, транспортиране и предаване за рециклиране на отпадъците на територията на общината;
- недопускане на непосредствен риск за здравето на хората, възникващ от генерираните отпадъци от опаковки;
- ограничаване и намаляване на въздействието върху околната среда, причинено от образуваните отпадъци от опаковки;
- изпълнение на изискванията, определени в действащото национално и общинско законодателство в сферата на управление на отпадъците от опаковки и принос към постигане на целите за рециклиране и оползотворяване заложиени в ЗУО.
- събиране на данни за количествата генерирани отпадъци от опаковки;
- активно участие на населението при прилагането на системите за разделно събиране на отпадъци.

Друг съществен елемент и фактор в обезпечаването на жизнен и екологичен комфорт на околната среда, човека и биосферата като цяло представляват физичните замърсявания - шум, вибрации, вредни лъчения, акустика и др.

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

Община Бяла се отличава с относително чиста околна среда – незамърсени води, въздух и почви, сравнително добре развита и поддържана зелена система.

Няма констатирани нарушения на шумовите нива в общината.

Акустичната обстановка на територията на общината е неравномерно разпределена. Тя е утежнена главно по комуникационно-транспортната мрежа по главните пътища, преминаващи през и извън населените места.

Основен източник на шум на територията на община Бяла е транспорта – автомобилен и железопътен. Железопътният транспорт се представлява от преминаването на железопътната линия през територията ѝ, но тя не оказва вредно влияние върху здравословното състояние на населението.

Преминаващите през общината главни пътища, не може да се смятат за източник на шум, който би могъл да влияе върху здравето на населението, защото са извън населените места.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

Конкретни данни за слънчевата радиация за община Бяла липсват.

В Таблица 4 са обобщени предложения за развитие и актуализация на дейности, свързани с физичните замърсявания (шум, вибрации, вредни лъчения, акустика).

Таблица 4

Вид дейност	Екологично въздействие	Степен на въздействие
Предвиждане на устройствени решения в т.ч. околоръстни пътища за намаляване на шумовото въздействие от автомобилния транспорт	Пряко	++
Изграждане и функциониране на система за намаляване или пряко отстраняване на отрицателното въздействие на физическите фактори	Пряко	++

Въз основа на гореизложеното е целесъобразно освен посочените в плана визия за развитие, стратегически цели и приоритети да се отрази още:

- инициране и организиране на междудържавно сътрудничество по екологични проблеми и програми, свързани с трансграничните въздействия, замърсявания и др;
- разработване на мероприятия за повишаване екологичното образование, култура и съзнание на гражданите, по-лесен достъп до информация относно състоянието на околната среда и активно участие на обществеността и бизнеса в процесите по опазване на околната среда;
- запознаване на представители на регионалните и местни власти с ключовите аспекти на европейското законодателство по околна среда;
- технологично обновяване и привличане на инвестиции /наши и чужди/ в опазването, възстановяването и възпроизводството на околната среда. Разработка и реализиране на проекти и ноу-хау на наши и чужди програми, финансирани от ЕС и български екофондове;
- изграждане и функциониране на ефективна система за интегрирано управление на отпадъците в съответствие с новия закон /ТБО, производствени, строителни и опасни/, която да включва целия арсенал от дейности - събиране, временно съхранение, рециклиране, оползотворяване /компостиране/, обезвреждане и трайно депониране, в т.ч. мониторинг;

- разработване на програми и регионални мерки за насърчаване, развитие и финансово подпомагане на дейности, свързани с интегрираното управление на отпадъците. Събирането, рециклирането, оползотворяването и обезвреждането, и трайното депониране на различни видове отпадъци са изключително голяма област за реализиране на различни по вид бизнес дейности на смесено общинско-частно ниво, на частен бизнес и особено на джойнвентчер с водещи европейски и международни институции в областта на третирането на отпадъците;
- изграждане и функциониране на програма за екологосъобразно животновъдство;
- регионът е туристически ориентиран, следователно трябва да се обърне по-съществено внимание на развитието на интегриран туризъм, базиран на природно-ландшафтните и културни дадености и ресурси.

Важно е при разработването и изпълнението на ОПР на община Бяла, да се предвидят дейности, които да касаят междуобщинско екологично сътрудничество, най-вече в областта на защитените територии и защитените зони от НАТУРА 2000.

Плана за развитие на община Бяла дава възможност за устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на общината и запазване доброто състояние на околната среда. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя. Екологичната оценка на предложениния план, извършена на експертно ниво, допълва и доразвива разработката както с нови аспекти по отношения на екологичния статус, така и по отношение на целите, задачите и приоритетите. Разработването на плана е съобразено със съществуващите дадености и спецификата му от една страна и от друга - с вграждането му в междурегионалното и национално развитие и сътрудничество.

V. ОЦЕНКА ЗА РЕАЛИСТИЧНОСТ И ПРИЛОЖИМОСТ

5.1. Оценка на реалистичността на целите и индикаторите за измерване на резултатите

Постигането на главната стратегическа цел на ОПР на община Бяла е обвързано с постигането на три основни стратегически цели, които са формулирани от екипа, както следва:

ЦЕЛ 1: Развитие на местната икономика, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, промишлеността, туризма и съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите.

ЦЕЛ 2: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура и жизнената среда, съхраняване и опазване на природното богатство и културно-историческо наследство.

Цел 3: Повишаване и развитие на човешките ресурси, подобряване качеството и стандарта на живот, насърчаване на образованието и социалното включване.

Комплексът от приоритети, мерки и дейности за реализацията на стратегическите цели е насочен в следните основни области на въздействие:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.

Предварителна оценка на Общински план за развитие на община Бяла 2014-2020 г.

- Съхраняване на демографския потенциал и развитие на човешките ресурси със специална грижа към младите хора – ограничаване дела на ранно напусналите училище, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.
- Подобряване на средата на обитаване – по-добра вътрешна свързаност между населените места в общината, подобрена инфраструктура, достъпни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

На тази база са изведени четири приоритета за действия, насочени към постигането на специфични цели в различни сфери на развитието на общината.

Приоритет 1: Икономическо развитие на района, насърчаване на предприемачеството и инвестициите с приоритети промишленост, селско стопанство, логистика и туризъм.

Приоритет 2: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство.

Приоритет 3: Преодоляване на демографската криза, подобряване качеството на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района.

Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги.

Заложените приоритети отразяват изчерпателно специфичните конкурентни предимства на общината за планиране на нейното развитие за периода 2014-2020 г и водят до постигане на стратегическите цели, главната цел и реализиране на дългосрочната визия за развитие на общината.

Като цяло заложените цели в ОПР на Бяла са реалистични и изпълними, насочени към решаване проблемите на целевата територия и нейното население, съобразно наличните ресурси, потенциал и възможности за привличане на инвестиции.

За измерване на степента на изпълнение и постигане целите на плана е изградена добре структурирана система от индикатори.

Те са разделени на **обща и специфични индикатори**.

Общите индикатори отчитат приноса на Общинския план за развитие на община Бяла 2014-2020 г. за постигане целите на Стратегия „Европа 2020” и Националната програма за реформи. Те включват и индикатори в областта на регионалната политика за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2014 - 2020 г.

Специфичните индикатори от своя страна са два вида - за въздействие (отчитат изпълнението на стратегическите цели) и за резултат (отчитат изпълнението на приоритетите).

Индикаторите, включени в ОПР на община Бяла са:

- **Конкретни** – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- **Измерими** - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- **Достъпни** - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- **Адекватни** - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

- *Обвързани са с времето* - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

Индикаторите за наблюдение и оценка са агрегирана информация от данните за реализация на конкретни проекти по ОПР.

Наличието на добре подбрани индикатори позволява да се изгради ефективна система за наблюдение на изпълнението на плана. Те са конкретни, ясно формулирани, добре подбрани, лесно измерими. Заложените базови и целеви стойности за всеки индикатор са адекватни на ситуацията и възможностите за развитие на общината, което от своя страна е гаранция за реалистичност и приложимост на плана.

5.2. Оценка на реда и начина за наблюдение, оценка, прилагане принципа на партньорство и публичност.

Механизмите за оценка и наблюдение на изпълнението на ОПР се позовават на действащите нормативни документи, указания и добри практики от предишния програмен период 2007-2013 г.

Предмет на наблюдение на ОПР е изпълнението на целите и приоритетите, заложен в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа. Орган на наблюдение на ОПР е Общинския съвет. В документа са дефинирани и ролята и отговорностите на Кмета на общината като основен орган на управление на ОПР, изготвянето и внасянето в Общинския съвет на ежегодни програми за работата по реализация на ОПР, както и годишни отчети за хода на изпълнението.

Системата за наблюдение на ОПР включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ОПР се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроеността на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ОПР се осигурява от бюджета на Община Бяла.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ОПР и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в

реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

За изпълнението на ОПР се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ОПР се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ОПР и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ОПР осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

Положителен момент при формулиране на механизмите за изпълнение на Общинския план за развитие е препоръчителното създаване на специална експертна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР.

Неотменен документ, свързан с изпълнението на Общинския план за развитие е Програмата за реализация на ОПР за периода 2014-2020 г. Програмата за реализация се разработва на основата на ресурсно осигурените мерки и включва конкретни проекти и дейности, прогнозните им стойности, източници на финансиране, срокове и отговорни институции. В специален раздел на Програмата са включени проектите и дейностите, които Община Бяла ще изпълнява в условия на публично-частни партньорства и за които ще се търсят инвеститори. Тук би могло да се добави и засилването на мотивацията на местната власт и местните общности към реализация на част от мерките и проектите със собствени средства и по пътя на публично-частните партньорства. Общината трябва да е отворена към бизнеса и да реализира съвместни проекти с него, чрез привличане на частни капитали за оползотворяване на общински имоти, терени, сгради или отдаване на публични услуги.

Мониторингът е систематично събиране, анализ и използване на информация, необходима за управлението и вземането на решения в процеса на работа по изпълнение на Общинския план за развитие. По този начин може да се сравни реалният напредък по изпълнението на плана с предварително планираните дейности. Основна предпоставка за осъществяване на ефективен мониторинг и оценка са заложените в ОПР индикатори за наблюдение. В ОПР на Бяла има добре изградена система от такива индикатори.

Предложената в плана система за мониторинг, контрол и оценка е съобразена с местните специфики, информационната осигуреност и капацитета за реализация. По този начин тя позволява да бъдат проследени не само използването на финансовия ресурс, но и активно да се отчитат настъпващите промени в социално-икономическото и екологично състоянието на средата в резултат на предприетите интервенции.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност може да се разгледа в следните аспекти:

➤ ***В процеса на изготвянето на ОПР:***

ОПР е разработен чрез прилагане на принципа на партньорство, който включва и информиране на всички заинтересовани страни. Дадена е възможност за изразяване на

мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с потесен кръг участници, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на обществено обсъждане, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – местна власт, социални и икономически партньори, гражданско общество и др. Обменът на мнения и информация е осъществен и чрез провеждане на анкети, попълване на въпросници и справки.

Проведени са консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересованите страни.

➤ По време на изпълнението на ОПР:

В процеса на изпълнение на ОПР основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на плана. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересувани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Бяла в интернет.

В рамките на всеки проект, предвиден за изпълнение до 2020 г. ще бъдат предвидени мерки и адекватни действия за информиране и публичност, в т.ч. периодични информационни кампании сред целевите групи.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Общинския план за развитие. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на взимане на решения.

Осигуряването на необходимата и своевременна информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на Общинския план за развитие се осъществява от Кмета на община Бяла и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинската администрация и екипа за управление е да бъдат осъществени необходимите стъпки за непрекъснатото информиране и въвличане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на актуализирания ОПР.

Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на Общинския план за развитие и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ

Общото заключение от Предварителната оценка на Общинския план за развитие на община Бяла за 2014-2020 г. е, че документът е разработен в съответствие с нормативната база и по-конкретно Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане и Методически указания за разработване на Общински планове за развитие на МРРБ.

Документът отговаря на националната политика в областта на регионалното развитие и съответства на Европейската регионална политика. Осигурено е съответствие между планираните цели, приоритети и мерки и целите и принципите на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), Националните документи за регионално развитие, Регионалният план за развитие на СИР и Областната стратегия за развитие на област Русе за 2014-2020 г.

Общите цели на Плана са насочени към постигане на висок и устойчив икономически растеж, висок жизнен стандарт, устойчиво и балансирано развитие при съхраняване на природната и развитие на селищната среда. Като цяло целите на Плана са оправдани предвид сегашните условия, връзката между избраните приоритети и цели в преобладаващата си част са кохерентни и добре развити.

Естествено има компоненти от плана, които могат да се подобрят и усъвършенстват.

На първо място трябва да се вземе предвид факта, че ОПР се изготвя в етап, в който все още няма одобрени Оперативни програми и Програма за развитие на селските райони за новия програмен период 2014-2020 г. На тази основа разработката включва мерки и дейности, заложи в проектите на основните финансиращи програми, които биха могли да се променят в последствие. Това налага преглед, оценка и при необходимост актуализация на ОПР веднага след одобрение на всички финансиращи програми за новия програмен период.

От гледна точка на ресурсите ОПР е ресурсоемък, което поставя под съмнение реализацията на всички мерки и дейности, но като цяло е реалистичен и изпълним. Бюджетните ресурси на Община Бяла са ограничени и е необходимо ежегодно да се прави преглед на проектите и дейностите, включени в Програмата за реализация на плана и да се преоценява тяхната приоритетност и възможности за реализация.

Индикаторите като цяло са адекватни и измерими, но броят им – 48 е твърде голям. Това от една страна дава възможност за по-всеобхватна и задълбочена оценка на изпълнението, но от друга забавя процеса на мониторинг и оценка, поради бавния процес по събиране на данните.

За подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа имаме следните препоръки:

1. ОПР да се съгласува с българските Оперативни програми и ПРСР за новия програмен период 2014-2020 г. след тяхното окончателно одобрение и при необходимост да се актуализира;

2. Да се създаде специална мониторингова експертна група за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР с участието на всички заинтересовани страни;

3. Всяка година да се прави отчет за изпълнението на Плана пред Общински съвет – Бяла и да се приема едногодишна програма за изпълнение на приоритетни проекти и дейности, съгласувана със седемгодишната Програма за реализация на ОПР за периода 2014-2020 г., текущите нужди на целевата територия и финансовите възможности и капацитет на Община Бяла;

4. По преценка на Община Бяла да се изведат няколко ключови индикатора от списъка с 48 броя, по които да се следи ежегодно напредъка в изпълнението на ОПР;

5. Бизнесът и НПО също да отчетат пред Община Бяла своите проекти, инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и програмите за изпълнение на ОПР.